

Dr Jerzy Bosowski, SBP 365

WYROCZNIE PRZECIW EGIPTOWI (EZ 29–32) PRZEZ PRYZMAT HEBRAJSKIEJ RETORYKI BIBLIJNEJ*

Śródtytuły w przekładach popularno-naukowych Biblii sugerują, że w Księdze Ezechiela wyroczni przeciw Egiptowi jest siedem. Tymczasem badania metodą retoryki hebrajskiej wykazały, że wyroczni jest sześć (drugą i trzecią wyrocznię trzeba połączyć). Są podzielone na dwa systemy po trzy wyrocznie. W pierwszym systemie struktury są paralelne, a destruktozem Egiptu jest Nabuchodonozor. W drugim systemie struktury są paralelno-koncentryczne i destruktozem Egiptu jest Bóg. W każdej wyroczni występują systemy numeryczne „siódemki”, która jest symbolem pełni, całości. W pierwszej i ostatniej wyroczni występują systemy numeryczne podwójnej siódemki. Jest to inkluzja w kompozycji, którą Ezechiel wykorzystał do przedstawienia wyroczni przeciw Egiptowi.

1. Wprowadzenie

Artykuł przedstawia odkrycia dokonane podczas badań tekstów wyroczni przeciw Egiptowi w Księdze Ezechiela. Opisane to zostało w dysertacji doktor-

---

* Tekst w wersji włoskiej został opublikowany w: J. Bosowski, „Gli oracoli di distruzione contro l’Egitto Ez 29–32 alla luce della retorica ebraica”, *Studi del settimo convegno RBS* (ed. F. Graziano – R. Meynet – B. Witek) (International Studies on Biblical & Semitic Rhetoric; Leuven – Paris – Bristol (CT) 2021) XXX 81–100, <http://www.jstor.org/stable/j.ctv1q26zkc.8>.

skiej, obronionej we wrześniu 2019 r. na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Opolskiego.

W większości przekładów popularno-naukowych Księgi Ezechiela śródtytuły sugerują, że wyroczni przeciw Egiptowi jest siedem. Przy takim układzie trzecia wyrocznia (Ez 30,1-19) nie ma daty. To wydaje się dziwne. Dlaczego Ezechiel opatrzył datami sześć wyroczni przeciw Egiptowi, a tylko jedną pozostawił bez daty? Zatem istotne było sprawdzenie, ile jest dat w Księdze Ezechiela i jakie mają znaczenie (oprócz wskazania czasu)².

1) Ez 1,1: „I stało się trzydziestego roku w czwartym (miesiącu), w piątym (dniu) miesiąca, a Ja (byłem) pośrodku wygnańców nad rzeką Kebar – otwały się niebiosa i widziałem wizje Boże” (31 lipca 593 r. przed Chr.).³ Większość badaczy uznają tę datę, choć są inni uczeni, którzy mają odmienne zdanie. Walther Zimmerli po długich rozważaniach dochodzi do wniosku, że chodzi tu o koniec czerwca 593 r. przed Chr.⁴

2) Ez 3,15-16: „I przyszedłem do wygnańców, (do) Tell-Abib, mieszkających nad rzeką Kebar, tam, gdzie mieszkali, i tam przebywałem siedem dni osłupiały pośród nich. I stało (się) po zakończeniu siedmiu dni; i stało się słowo Jahwe do mnie, mówiąc”⁵. Chronologicznie jest to druga data w Księdze Ezechiela. Choć nie jest pełna („po zakończeniu siedmiu dni”), to jednak da się wyliczyć dokładny dzień na podstawie daty początkowej Księgi. „Siedem dni” prorok był niemy. „Po siedmiu dniach” niemoty (niemówienia) nastąpiło powołanie Ezechiela na stróża Izraela. Zatem należy przyjąć, że wydarzenia opisane w Ez 1,1–3,14 to był jeden dzień. W w. 3,11 prorok otrzymuje polecenie: „Udasz się do zesłańców, do twoich rodaków”⁶. Dalej prorok opisuje: „Wówczas podniósł mnie duch i usłyszałem za sobą odgłos ogromnego huku, gdy chwała Pańska unosiła się z miejsca, w którym przebywała. A duch podniósł mnie i zabrał. I poszedłem zgorzkniały, z podnieceniem w duszy, a mocna ręka Pańska spoczywała nade mną. Przybyłem do zesłańców, do Tell-Abib, osiedlonych nad rzeką Kebar, tam, gdzie oni mieszkali, i w osłupieniu pozostawałem tam przez

---

² Daty zastosowane w Księdze Ezechiela podkreślają ścisły związek orędzia prorockiego z rozgrywającymi się wydarzeniami, por. F. Sedlmeier, *Das Buch Ezechiel Kapitel 1–24* (Neuer Stuttgarter Kommentar Altes Testament; Stuttgart 2002) 21/1, 273.

³ Por. A. S. Jasiński, *Księga Proroka Ezechiela: Nowy komentarz. Ez 1–5* (Opole 2017) 25–26.

⁴ Por. W. Zimmerli, *Ezekiel 1: A Commentary on the Book of the Prophet Ezekiel, Chapters 1–24* (Hermeneia: A Critical and Historical Commentary on the Bible; Augsburg 1979) 115.

⁵ Jasiński, *Księga Proroka Ezechiela*, 176–187.

⁶ Jeżeli nie jest podane inaczej, to cytaty z Biblii są według BT V.

siedem dni wśród nich” (Ez 3,12.14.15). To oznacza zmianę miejsca. Dopiero po zmianie miejsca prorok był niemy. Dlatego trzeba do pierwszej daty doliczyć 8 dni. Zatem druga data to 8 sierpnia 593 r.

Prorok Ezechiel był dwa razy powołany na stróża Izraela: Ez 3,16-21 oraz 33,1-20⁷.

3) Ez 8,1: „I stało się szóstego roku, szóstego (miesiąca), w piątym (dniu) miesiąca, (a) Ja siedziałem w domu, a starsi Judy siedzieli przed moim obliczem, i spoczęła na mnie tam ręka Pana, Jahwe” (18 września 592 r. przed Chr.)⁸. Po tej dacie Ezechiel otrzymał wizję sprofanowanej przez bałwochwalstwo świątyni Jerozolimskiej⁹.

4) „I stało się w roku siódmym, w piątym (miesiącu), w dziesiątym (dniu) tego miesiąca, przyszli mężowie ze starszych Izraela, aby radzić się Jahwe, i usiedli przed moim obliczem” (14 sierpnia 591 r. przed Chr.)¹⁰. Bóg nakazał prorokowi opowiedzieć historię niewierności Izraela.

5) Ez 24,1-2: „I stało się słowo Jahwe do mnie w roku dziewiątym, w miesiącu dziesiątym, w dziesiątym (dniu) miesiąca, mówiąc: Synu człowieczy, zapisz sobie nazwę dnia, właśnie dnia tego; oblegał król Babilonu Jerozolimę, dokładnie w dniu tym” (5 stycznia 588 r. przed Chr.). Ezechiel miał opowiedzieć przypowieść o kotle¹¹. W w. 2 wszystkie terminy „dzień” są z rodzajnikiem (הַיּוֹם).

6) Ez 26,1-3: „I stało się w jedenastym roku, w pierwszym (dniu) miesiąca, stało się słowo Jahwe do mnie, mówiąc: Synu człowieczy, ponieważ kiedy powiedział Tyr z powodu Jerozolimy: Ha! Rozbita (jest) brama narodów; zwróciła się do mnie, napełnię się, (ona zaś) jest zdewastowana: Dlatego tak mówi Pan, Jahwe: Oto ja (jestem) przeciwko tobie, Tyrze, i sprowadzę przeciwko tobie ludy liczne, jakby sprowadzić morze dla fal jego” (3 lutego 585 r. przed Chr.)¹².

---

⁷ Więcej o powołaniach Ezechiela w: J. Bosowski, „Powołania Ezechiela na stróża Izraela. Ez 3,16-21 oraz Ez 33,1-20 w świetle retoryki hebrajskiej”, *Księga Proroka Ezechiela. Nowy Komentarz. Ez 31–35* (A. S. Jasiński) (Opole 2020) VIII 503–541.

⁸ A. S. Jasiński, *Księga Proroka Ezechiela. Nowy Komentarz. Ez 6–10* (Opole 2017) III, 121.

⁹ Temat sprofanowanej świątyni został opracowany w: J. Bosowski, „Sprofanowana świątynia (Ez 8,1-18) i dolina suchych kości (Ez 37,1-14) w świetle retoryki hebrajskiej”, *Księga Proroka Ezechiela. Nowy Komentarz. Ez 40–44* (A. S. Jasiński) (Opole 2021) IX 505–546.

¹⁰ A. S. Jasiński, *Księga Proroka Ezechiela. Nowy Komentarz. Ez 16–20* (Opole 2018) V, 394.

¹¹ Temat kotła Ezechiela został opracowany w: J. Bosowski, „Kocioł Ezechiela (Ez 24,1-14) w świetle retoryki hebrajskiej”, *Scriptura Sacra* 25 (2021) 69–84.

¹² Por. A. S. Jasiński, *Księga Proroka Ezechiela. Nowy Komentarz. Ez 26–30* (Opole 2019) VII, 18–21.

Formuła wydarzenia słowa została poszerzona o datę. Prorok rozpoczyna wyrocznie nietypowo¹³.

7) Ez 29,1-2: „W roku dziesiątym, w dziesiątym (miesiącu), (w) dwunastym (dniu) miesiąca, stało się słowo Jahwe do mnie, mówiąc: Synu człowieczy, zwróć oblicze swoje na faraona, króla Egiptu, i prorokuj przeciwko niemu i przeciwko Egipcjowi, (przeciwko) niemu całemu”. Jest to 7 stycznia 587 r. przed Chr.)¹⁴. Rok po rozpoczęciu oblężenia Jerozolimy przez Nabuchodonozora¹⁵.

8) Ez 29,17-18: „I stało się w dwudziestym i siódmym roku w pierwszym (miesiącu), w pierwszym (dniu) miesiąca, stało się słowo Jahwe do mnie, mówiąc: Synu człowieczy, Nabuchodonozor, król Babilonu, zniewolił wojsko swoje pracą wielką przeciwko Tyrowi; i każda głowa wyłysiała, i każde ramię przesilonę; lecz zapłaty nie było dla niego i wojska jego z Tyru, z pracy, którą wykonał przeciw niemu” (26 kwietnia 571 r. przed Chr.)¹⁶. Jest to najpóźniejsza data w Księdze Ezechiela. Wyrocznia była przekazana prorokowi po wizji nowego miasta, nowej świątyni, nowych przepisów liturgicznych i nowego podziału ziemi (Ez 40–48). Jeżeli przyjąć, że Księga była pisana chronologicznie, co wydaje się naturalne, to widać pracę redaktorską. Nie wiadomo, kto ją wykonał. Czy sam Ezechiel, czy też jego szkoła? Ktoś przeniósł ten tekst i wstawił w cały blok wyroczni przeciw Egipcjowi. Jest to jedyne zakłócenie porządku chronologicznego. Jednak Księga Ezechiela nie jest dziełem kronikarskim (choć stosuje daty). To jest jednak dzieło teologiczne.

9) Ez 30,20-21: „I stało się w jedenastym roku, w pierwszym (miesiącu), w siódmym (dniu) miesiąca, stało się słowo Jahwe do mnie, mówiąc: Synu człowieczy, ramię faraona, króla Egiptu, złamałem i oto nie będzie owinięte, żeby dać lekarstwa, żeby nałożyć bandaż, żeby opatrzyć je, żeby wzmocnić je, aby chwycić za miecz” (29 kwietnia 586 r. przed Chr.)¹⁷. Jest to najkrótsza wyrocznia przeciw Egipcjowi. Ma zaledwie 7 wersów.

10) Ez 31,1-2: „I stało się w jedenastym roku, w trzecim (miesiącu), w pierwszym (dniu) miesiąca; stało się słowo Jahwe do mnie, mówiąc: Synu człowieczy, powiedz do faraona, króla Egiptu, i do mnóstwa jego: Do kogo podobny jesteś

¹³ Por. D. I. Block, *The Book of Ezekiel, Chapters 25–48* (New International Commentary on the Old Testament; Grand Rapids, Mich 1998) II, 35.

¹⁴ Por. Jasiński, *Księga Proroka Ezechiela. Nowy Komentarz. Ez 26–30*, 288.

¹⁵ Por. Block, *The Book of Ezekiel, Chapters 25–48*, 133.

¹⁶ Por. Jasiński, *Księga Proroka Ezechiela. Nowy Komentarz. Ez 26–30*, 346–347.

¹⁷ Por. Jasiński, *Księga Proroka Ezechiela. Nowy Komentarz. Ez 26–30*, 422–423.

w wielkości twojej?” (21 czerwca 586 r. przed Chr.)¹⁸. W tej wyroczni faraon jest porównany do Asyrii, a ta – do cedru. Jednak w alegorii o cedrze chodzi o faraona. W Księdze Ezechiela król Egiptu nigdy nie ma imienia. Jest określany albo jako „faraon” (הַעֶרֶפ), albo jako „król Egiptu” (מִיִּרְצַמ־לְלֵמ). Prawdopodobnie był to Apries (panował w latach 589–570 przed Chr.)¹⁹. Natomiast król Babilonii (לְבַבְר־לְלֵמ) ma swoje imię: Nabuchodonozor (נְבֻזַרְדִּינֶצַּר).

11) Ez 32,1-2: „I stało się w dwunastym roku, w dwunastym miesiącu, w pierwszym (dniu) miesiąca, stało się słowo Jahwe do mnie, mówiąc: Synu człowieczy, podnieś lament nad faraonem, królem Egiptu, i powiedz do niego: Lwiątkiem narodów byłeś podobnym; a ty (byłeś) jak potwór w morzach; i parłeś w rzekach twoich, i zmaciłeś wodę łapami twoimi, i burzyłeś rzeki ich” (3 marca 585 r. przed Chr.)²⁰.

12) Ez 32,17-18: „I stało się w dwunastym roku, w piętnastym (dniu) miesiąca, słowo Jahwe do mnie, mówiąc: Synu człowieczy, lamentuj z powodu mnóstwa Egiptu i strąć go, jego i córki narodów potężnych do krainy podziemi, do zstępujących do dołu” (18 marca 585 r. przed Chr.)²¹.

13) Ez 33,21: „I stało się w dwunastym roku, w dziesiątym (miesiącu), w piątym (dniu) miesiąca uprowadzenia naszego, przybył do mnie uciekinier z Jeruzolimy, mówiąc: Zostało zdobyte miasto” (8 stycznia 585 r. przed Chr.; było to półtora roku po upadku Jeruzolimy)²².

Zdarzenie o uciekinierze jest zapowiedziane w Ez 24,25-27 w perykopie o braku żałoby po śmierci żony proroka²³. To jest pomost ponad wyroczniami przeciw obcym narodom i łączy *pars destruens* z *pars construens* Księgi Ezechiela.

14) Ez 40,1-2: „W dwudziestym piątym roku uprowadzenia naszego, na początku roku w (dniu) dziesiątym miesiąca, w czternastym roku, po którym zdobyte zostało miasto, właśnie dnia tego była nade mną ręka Jahwe i przyprowadził mnie tam. W widzeniach Bożych przyprowadził mnie do ziemi Izraela

¹⁸ Por. A. S. Jasiński, *Księga Proroka Ezechiela. Nowy Komentarz. Ez 31–35* (Opole 2020) VIII, 15–17.

¹⁹ Por. B. Kwiatkowski, *Poczet Faraonów. Życie, legenda, odkrycia* (Warszawa 2002) 669–670.

²⁰ Por. Jasiński, *Nowy Komentarz. Ez 31–35*, 90–91.

²¹ Por. Jasiński, *Nowy Komentarz. Ez 31–35*, 139–140.

²² Por. Jasiński, *Nowy Komentarz. Ez 31–35*, 270–271.

²³ Więcej w: J. Bosowski, „Brak żałoby po śmierci żony proroka Ezechiela (Ez 24,15-27) w świetle retoryki hebrajskiej”, *Studia Teologiczno-Historyczne Śląska Opolskiego* 41/2 (2021) 37-60.

i postawił mnie na górze wzniosłej bardzo; a na niej (była) jakby budowla miasta, na południe” (31 lipca 573 r. przed Chr.)²⁴.

Jak widać, datacji w Księdze Ezechiela jest 14. Siedem dat jest użytych przeciw obcym narodom (jedna data przeciw Tyrowi i sześć dat przeciw Egip-towi). Pozostałe siedem dat jest użytych do oznaczenia istotnych zdarzeń dla Ezechiela i całego „domu Izraela”.

2. Wyrocznie przeciw Egipcowi

Księga Ezechiela zawiera wiele gatunków literackich, jednak wizje odrodzenia teokracji w nowej rzeczywistości wskazują na początki pojawiającej się nowej formy literackiej, zwanej apokaliptyką²⁵. W tym gatunku mają znaczenie symbole, także symbolika liczb. Liczba „siedem” pośród wszystkich liczb o znaczeniu symbolicznym jest w Biblii najważniejsza. Jest to liczba, która wyraża zakończenie dzieła stworzenia przez Boga (Rdz 2,2). Wyraża doskonałość, całość, pełnię i pewność²⁶.

2.1. Pierwsza wyrocznia przeciw Egipcowi – „Krokodyl wielki” – (Ez 29,1-16)

A		29,1-5	<i>Dla mnie (jest) rzeka moja i ja uczynilem ją</i>	29,3
	B	29,6-9b	(że) byli podporą trzciniową dla domu Izraela	29,6b
A'		29,9c-12	<i>Rzeka (jest) moja i ja uczynilem (ją).</i>	29,9c
	B'	29,13-16	I nie będzie więcej dla domu Izraela nadzieją	29,16

Gdzie: A: Grzech pychy faraona; B: Nie należy polegać na Egipcie.

Wyrocznia ma strukturę paralelną, o kompozycji paralelnej.

²⁴ Por. A. S. Jasiński, *Księga Proroka Ezechiela. Nowy Komentarz. Ez 40–44* (Opole 2021) IX, 24–28.

²⁵ Zespół Biblistów Polskich z inicjatywy Towarzystwa Świętego Pawła, „Księga Ezechiela. Wprowadzenie”, *Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu: najnowszy przekład z języków oryginalnych z komentarzem* (ed. T. Brzegowy et al.) (Częstochowa 2009) 1847-1848.

²⁶ Por. L. Ryken et al., *Słownik symboliki biblijnej: obrazy, symbole, motywy, metafory, figury stylistyczne i gatunki literackie w Piśmie Świętym* (Prymasowska Seria Biblijna; Warszawa 2003) 904.

Systemy liczbowe

W pierwszej wyroczni występuje 14 określeń Egiptu (= 2 × 7). W wariantach:

- „Egipt”, „król Egiptu”, „ziemia Egiptu”, „Egipcjanie” (wszędzie tam występuje termin מִיִּרְצַיִם – *Micraim*) – 10 razy;
- „ziemia Patros” (określenie Górnego Egiptu) – 1 raz;
- geograficzny opis Egiptu: „od Migdol do Sjene i aż do granicy Kusz” – 1 raz;
- termin: „królestwo” – 2 razy.

Podwójna „siódemka” występuje także w Nowym Testamencie: „Wtedy Piotr podszedł do Niego i zapytał: Panie, ile razy mam przebaczyć, jeśli mój brat zawini względem mnie? Czy aż siedem razy? Jezus mu odrzekł: Nie mówię ci, że aż siedem razy, lecz aż siedemdziesiąt siedem razy” (Mt 18,21-22). Oczywiście nie chodziło o liczbę 77, ale o podwójną „siódemkę”.

2.2. Druga wyrocznia przeciw Egiptowi „Nabuchodonozor” (Ez 29,17–30,19)

Na poniższym schemacie widać połączenie 2. i 3. wyroczni przeciw Egiptowi. Element struktury schematycznej oznaczony literą A to wersy z 29. rozdziału. Natomiast element oznaczony literą A' ma swój odpowiednik w elemencie oznaczonym literą A', a są to wersy z 30. rozdziału. Występują te same nazwy własne: „Nabuchodonozor”, „Babilon” oraz „Egipt”. Tematem jest oczywiście destrukcja. Różnica polega na wyrażeniach: „ziemia Egiptu” oraz „wrzawa Egiptu”, ale są to wyrażenia synonimiczne. Elementy B i B' mówią o „strachu” „w dniu Egiptu” oraz „w ziemi Egiptu”.

A		29,17-21	Oto Ja dam Nabuchodonozorowi, królowi Babilonu, ziemię Egiptu	29,19b
	B	30,1-9	<i>i nastanie strach w nich w dniu Egiptu</i>	30,9c
A'		30,10-12	I położę kres wrzawie Egiptu ręką Nabuchodonozora, króla Babilonu	30,10b
	B'	30,13-19	<i>i ześlę strach w ziemi Egiptu</i>	30,13d

Gdzie: A: Atak Nabuchodonozora; B: Destrukcja Egiptu.

Wyrocznia ma strukturę paralelną, o kompozycji paralelnej.

Systemy liczbowe

W tej wyroczni występuje 7 nazw własnych miast egipskich: Nof, Soan, No, Sin, On, Pi-Beset, Tachpanches.

2.3. Trzecia wyrocznia przeciw Egiptowi – „Złamane ramię faraona” – (Ez 30,20-26)

A		30,20-22	ramię faraona, króla Egiptu, złamałem	30,21b
	B	30,23	<i>I rozproszę Egipcjan w narody i rozrzucę ich w kraje</i>	30,23
A'		30,24-25	I złamię ramiona faraona	30,24b
	B'	30,26	<i>I rozproszę Egipt w narody i rozrzucę ich w kraje</i>	30,26a

Gdzie: A: Złamane ramię/ramiona faraona; B: Rozproszenie Egipcjan między narodami.

Wyrocznia ma strukturę paralelną, o kompozycji paralelnej.

Systemy liczbowe:

4 razy pojawia się termin „złamane” (ramię); 3 razy termin „mocne” (ramię; są to pojęcia antyetyczne); razem 7 razy.

4 razy terminy: „faraon”, „faraon, król Egiptu”; 3 razy występują określenia „król Babilonu” (jako antyteza faraona) łącznie 7 razy.

2.4. Czwarta wyrocznia przeciw Egiptowi – alegoria cedru – (Ez 31,1-18)

A		31,1-9	<i>Do kogo jesteś podobny w wielkości twojej?</i>	31,2b
	B	31,10-14	^{11c} Wygnałem go. ^{12a} I ścięli go obcy, okrutne narody i wyrwali go.	31,11c-12
A'		31,15-18	<i>Do kogo byłeś podobny w ten sposób w chwale i wielkości w drzewach Edenu?</i>	31,18a

Gdzie:

A: Cedr/faraon;

B: Destrukcja cedru/Egiptu.

Systemy liczbowe:

- termin „woda” (*maim*) pojawia się 7 razy;
- wyrażenie: „ogród Eden” i „ogród Boga” występuje 7 razy;
- terminy: „gałęzie” (5 razy) i „konary” (3 razy) = 8 (2 × 4).

Wyrocznia ma strukturę równoległo-koncentryczną, o kompozycji lustrzanej.

2.5. Piąta wyrocznia przeciw Egipcjom – „Przerażenie wśród narodów” – (Ez 32,1-16)

A		32,1-2	podnieś lament na faraona, króla Egiptu	32,2b
	B	32,3-8	<i>destrukcja Egiptu</i> (zniszczenie potwora wodnego)	32,3-8
	C	32,9-10	I przerażę z powodu ciebie narody liczne	32,10
	B'	32,11-14	<i>destrukcja Egiptu</i> (mieczem króla Babilonu)	32,11-14
A'		32,15-16	„lamentacja nad lamentacjami” (4 razy)	32,16

Gdzie: A: Lamentacja na losie Egiptu; B: Zniszczenie Egiptu; C: Przerażenie wśród narodów licznych.

Systemy liczbowe

- 7 chiasmów (odwróconych paralelizmów);
- 7 określeń „narody”/„ludy” (w wersji *goim* 4 razy i w *ammim* 3 razy).

Wyrocznia ma strukturę równoległo-koncentryczną, o kompozycji lustrzanej.

2.6. Szósta wyrocznia przeciw Egipcjom – „Szeol” – (Ez 32,17-32)

A		JHWH, lamentacja, Egipt	ww. 17-21
	B	Asyria	ww. 22-23
	B ¹	Elam	ww. 24-25
	B ²	Meszek, Tubal	w. 26
	C	bohaterowie	w. 27
	B ³	faraon/Egipt	w. 28
	B ⁴	Edom	w. 29
	B ⁵	księżęta północy i Sydończycy	w. 30
A ¹		JHWH, faraon	ww. 31-32

Gdzie: A: JHWH, Egipt; B: obce narody (wrogowie Izraela); C: bohaterowie.

Systemy liczbowe

- do szeolu schodzi 7 państw/narodów, (Egipt, Asyria, Elam, Meszek, Tubal, Edom i Sydon);

- dwie grupy są bez nazw własnych: „bohaterowie” (stanowią centrum) i „książęta północy”;
- termin „przerażenie” występuje 7 razy;
- termin „miecz” pojawia się 14 razy (czyli 2×7).

Wyrocznia ma strukturę równoległo-koncentryczną, o kompozycji równoległej.

Kompozycja równoległa polega na powtórzeniu schematu z 1 części w części 2. W elementach B i B¹ występują pojedyncze nazwy własne. W elemencie B² występują dwie nazwy własne. W elementach B³ i B⁴ występują pojedyncze nazwy własne. W elemencie B⁵ występuje nazwa własna (Sydon) i określenie „książęta północy”.

W w. 28 (B³) jest określenie „faraon/Egipt”. W tekście hebrajskim jest „A ty” (אַתָּה), jednak jest to zwrot do faraona, a on symbolizuje Egipt.

Brian Tidiman określił ludy schodzące do szeolu: „Dawne potęgi – Asyria i Elam”, „Nieprzyjaciele Jahwe – Meszek, Tubal oraz Egipt” i „Aktualne wrogie narody – Sydończycy i książęta z północy”. Natomiast w ogóle nie uwzględnił „bohaterów”²⁷.

2.7. Podsumowanie wyroczni przeciw Egiptowi (kompozycja)

Właściwie nie powinno się mówić o sześciu wyroczniach przeciw Egiptowi, tylko o dwóch systemach po 3 wyrocznie. W 1. systemie są wyrocznie, które mają struktury równoległe. W tych wyroczniach destruktozem Egiptu jest król Babilonii. W 2. systemie wyrocznie mają struktury równoległo-koncentryczne. W tych wyroczniach destruktozem Egiptu jest Bóg Izraela.

Nie można oddzielać wyroczni przeciw Egiptowi od kontekstu. Wcześniej w wyroczni przeciw Tyrowi są takie słowa: „I stało się słowo Jahwe do mnie, mówiąc: Synu człowieczy, powiedz księciu Tyru: Tak mówi Pan, Jahwe: Ponieważ wyniosło się serce twoje i powiedziałeś: Bogiem ja (jestem)! Mieszkanie Boga zamieszkuję w sercu mórz; a ty człowiekiem (jesteś), a nie Bogiem, i uczyniłeś serce swoje jak serce Boga” (Ez 28,1-2)²⁸.

Takie słowa zapisano w wyroczni przeciw Tyrowi. Takich słów nie ma w wyroczniach przeciw Egiptowi. Jednakże są 2 obrazy, pokazujące faraona, jako tego, który chce być jak Bóg.

²⁷ Por. B. Tidiman, *Le Livre d'Ézéchiël* (Vaux-sur-Seine 2007) II, 96.

²⁸ Por. A. S. Jasiński, *Księga Proroka Ezechiela. Nowy Komentarz. Ez 26–30* (Opole 2019) VII, 195–196.

Pierwszy obraz występuje w pierwszej wyroczni (Ez 29,1-16), gdzie faraon jest porównany do krokodyla wielkiego (לִוְדָגָה מִיַּבְיָחָה). Bóg zwraca się do proroka słowami: „Mów i powiedz: Tak mówi Pan, Jahwe: Oto Ja (jestem) przeciwko tobie, faraonie, królu Egiptu, krokodylu wielki, leżący pośród swoich kanałów, który mówi: Dla mnie (jest) kanał mój i ja uczyniłem go” (Ez 29,3)²⁹. Dalej Bóg ponownie mówi: „...ponieważ mówił (faraon): Kanał jest dla mnie i ja (go) uczyniłem” (Ez 29,9de)³⁰. „Kanał”, czasem „rzeka” chodzi o Nil. Owszem faraonowie zlecali budowy kanałów (sztucznych), ale Nilu nie uczynili. Nil jest dziełem natury, czyli Boga. Tymczasem faraon o sobie myśli jak o Bogu. Taki obraz faraona jest w pierwszej wyroczni, która rozpoczyna pierwszy system.

Drugi obraz występuje w czwartej wyroczni (Ez 31,1-18): „Dlatego tak mówi Pan, Jahwe: Ponieważ tak wywyższyłeś się w wysokości – i umieścił wierzchołek swój w stronę tego, co pomiędzy gąszczem gałązek i wywyższyło się serce jego z powodu wysokości swej” (Ez 31,10)³¹. Skojarzenia z kuszeniem Adama i Ewy: „Ale wie Bóg, że gdy spożyjecie owoc z tego drzewa, otworzą się wam oczy i tak jak Bóg będziecie znali dobro i zło” (Rdz 3,5). Skojarzenia z budowniczymi wieży Babel są jak najbardziej na miejscu: „rzekli: Chodźcie, zbudujemy sobie miasto i wieżę, której wierzchołek będzie sięgał nieba, i w ten sposób zdobędziemy sobie imię, abyśmy się nie rozproszyli po całej ziemi” (Rdz 11,4). „Zbudujemy sobie ... wieżę, której wierzchołek będzie sięgał nieba” – w domyśle: „Będziemy z Bogiem mogli rozmawiać jak równy z równym”. Taki obraz faraona jest w czwartej wyroczni, która rozpoczyna drugi system.

W każdej wyroczni jest system liczbowy „siódemki”. Jednak w pierwszej i ostatniej wyroczni są systemy liczbowe „podwójnej siódemki”. To jest inkluzja, która spina wszystkie wyrocznie przeciw Egiptowi. Z całą odpowiedzialnością można wyrazić, że Ezechiel nie napisał wyroczni przeciw Egiptowi. Ezechiel wyrocznie przeciw Egiptowi skomponował.

Dr Jerzy Bosowski, SBP 365

²⁹ Jasiński, *Księga Proroka Ezechiela. Nowy Komentarz. Ez 26–30*, 296.

³⁰ Jasiński, *Księga Proroka Ezechiela. Nowy Komentarz. Ez 26–30*, 321.

³¹ Jasiński, *Nowy Komentarz. Ez 31–35*, 57.